

Зошто жртвите не го остваруваат правото на компензација во практиката?

Иако постојат различни механизми за остварување на правата на компензација и иако правото на компензација експлицитно е наведено како едно од равата на жртвите од трговијата со луѓе во најважните меѓународни инструменти, ефективниот пристап кон ова право во практиката ја претставува најслабата алка во заштитата на правата на жртвите од трговијата со луѓе.

-Кога немаат обврска, судиите одбегнуваат да одлучуваат за имотно-правното барање на жртвата во кривична постапка, со образложение дека тоа би довело до значајно одолговлекување на постапката, дека тие не се квалификувани да ја одредуваат вредноста на нематеријалната штета и сл.

-Парничната постапка е долготрајна, скапа (судски такси, застапување, вештачење), а потребата своето барање за надоместување на штета повторно да го образложува и претрпената штета да ја докажува, ја изложува жртвата на секундарна виктимизација и негативно влијае врз нејзиното опоравување.

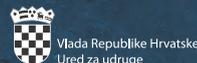
-Заради слабостите во системот на извршување, резултатот и од парничната и од кривичната постапка во смисол на остварување на имотно-правното барање е неизвесен за жртвата, бидејќи позитивната судска одлука не е гаранција дека жртвата ќе го добие досуденото обештетување.

-Во случај обвинетиот да не е познат, да ја напуштил земјата или да не е достапен на органите на гонење, жртвата нема од кого да побарува обештетување. Слично е и во ситуација кога трговецот со луѓе нема имот кој се води на негово име - дури и кога имотно правното барање би било досудено, жртвата нема од каде да го наплати досуденото обештетување.

**BALKANS
ACT
NOW!**

Кампањата ја поддржуваат:

**Здружение за Акција против насилство
и трговија со луѓе**

ОТВОРЕНА ПОРТА – ЛА СТРАДА МАКЕДОНИЈА

+ 389 2 2700 107 + 389 2 2700 367

e-mail: lastrada@lastrada.org.mk

www.lastrada.org.mk

СОС ЛИНИЈА ЗА ПОМОШ

ОД ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

0800 11 111 +389 2777 070

Содржината на лифлетот е исклучителна одговорност на организациите кои го спроведуваат проектот Balkans ACT Now! и на ниеден начин не ги одразува ставовите на донаторите.

**ДА СПРЕЧИМЕ
ДА ЗАШТИТИМЕ
ДА НАДОМЕСТИМЕ**

Права за жртвите
од трговија со луѓе

**ПРАВО НА КОМПЕНЗАЦИЈА
НА ЖРТВИТЕ ОД ТРГОВИЈА
СО ЛУЃЕ**

**BALKANS
ACT
NOW!** Проектот “Balkans ACT
(Against Crime of Trafficking) Now!”

ги собра невладините организации од Босна и Херцеговина, Хрватска, Македонија и Србија со цел изградба на капацитети за објективно и независно следење и анализа на политиката за сузбивање на трговијата со луѓе како и за поддршка при усогласувањето на политиките на државите од Западен Балкан во областа на полицијата и правосудството со стандардите, нормите и вредностите на ЕУ. Еден од главните проблеми на кои се фокусира проектот е компензацијата за жртвите на трговијата со луѓе.

По излегувањето од синџирот на трговија со луѓе, жртвите се соочуваат со бројни предизвици додека се обидуваат да се опорават и повторно да го изградат сопствениот живот. Степенот на заштита и остварувањето на правата на жртвите - правата загарантирани и со меѓународните и домашните прописи - се разликува од земја до земја, но искуството покажува дека најслабо се остварува правото на компензација. Трговијата со луѓе е забранета и со меѓународните инструменти и со домашните кривични прописи. Меѓународните инструменти кои бараат инкриминарање на трговијата со луѓе истовремено гарантираат и заштита на жртвите, вклучувајќи го и правото на компензација.

Протокол за превенција, сузбивање и казнување на трговијата со луѓе, особено со жени и деца, кој ја дополнува Конвенцијата на ОН против транснационалниот организиран криминал

ЧЛЕН 6

Помош на жртвите од трговијата со луѓе и нивна заштита
6. Секоја држава потписничка ќе обезбеди нејзиниот домашен правен систем да содржи мерки кои на жртвите од нелегалната трговија со луѓе им овозможуваат добивање надоместок на име претрпена штета.

Конвенција на Советот на Европа за борба против трговијата со луѓе

ЧЛЕН 15

Надоместување на штета и правна заштита

3. Секоја страна договорничка треба со своето внатрешно право да им обезбеди право на жртвите на оштета од извршителот.

4. Секоја страна договорничка треба да усвои законодавни или други мерки како би се гарантирала оштетата на жртвите, во согласност со условите кои ги пропишува нејзиното внатрешно право, на пример, со основање на фонд за обештетување на жртвите или со мерки и програми за социјална помош и социјална интеграција на жртвите, кои би можеле да се финансираат од средствата собрани со примената на мерките од член 23.

Во повеќето европски држави, на лицата кои преживеале трговија со луѓе им е овозможено да бараат компензација на материјална и нематеријална штета (физичка и душевна болка, нагрденост, повреда на угледот, честа, слободата или правата на личноста, итн.) преку два основни механизми:

-Надоместок на штета од страна на престапникот: кривична постапка, парнична постапка, работен спор.

-Компензација од страна на државата или субвенционирани механизми на обештетување (фондови за компензација на жртвите независно од кривичната постапка и утврдувањето на идентитетот на престапникот).

Компензација од страна на државата:

Хрватска - за барањата за компензација одлучува Одбор за надоместување на жртвите на казни дела, а исплатата ја врши министерството надлежно за правосудството во согласност со Законот за паричен надоместок на жртвите на казни дела (Narodne novine 80/08 и 27/11).

Надоместок на штета од страна на престапникот:

Босна и Херцеговина - преку кривична постапка доколку одлучувањето за имотно-правното барање не би ја одолговлекувало значајно постапката во согласност за Законот за кривична постапка на Босна и Херцеговина (Službeni glasnik BiH, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09);

Законот за кривична постапка на Федерацијата БиХ (Službene novine Federacije BiH, br. 35/03);

Законот за кривична постапка на Република Српска (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 01-724/12) и

Законот за кривична постапка на Брчко Дистриктот на БиХ (Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH, br. 33/13); или преку парнична постапка во согласност со законот за облигациски односи.

Македонија - преку кривична постапка доколку одлучувањето врз основа на имотно-правното барање не би ја одолговлекувало значајно постапката во согласност со членовите 110 и 114 на Законот за кривична постапка (Службен весник на Р. Македонија, бр. 150 од 18.11.2010) или преку парнична постапка.

Србија - преку кривична постапка доколку одлучувањето врз основа на имотно-правното барање не би ја одолговлекувало значајно постапката во согласност со Законот за кривична постапка (Službeni glasnik RS, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014)

или преку парнична постапка во согласност со Законот за облигациски односи.

Многу мал број жртви навистина добиваат надоместок на штета.

Зошто е важна компензацијата за жртвите од трговијата со луѓе?

- Ефективниот пристап кон правото на компензација е показател колку се заштитени и почитувани и останатите права на жртвите: правото на информирање, правото на правна, медицинска и психолошка помош, правото на заштита на физичкиот интегритет и безбедноста итн.

- Реалната можност да биде обештетена за претрпеното насилство, страдањето и штетата, на жртвата и дава мотивација да учествува како сведок во кривичната постапка против трговецот. Ваквата мотивација е многу важна, особено имајќи предвид дека долготрајноста на постапката, потребата одново и одново да се соочува со луѓето кои ја злоставувале, како и детално да сведочи за она што и се случило и да одговара на често понижувачки прашања кои задираат во најдлабоката интима, се многу трауматични и исцрпувачки за жртвата.

- Жртвата се охрабрува да се опорави и да ја врати контролата врз сопствениот живот, а воедно се намалува ризикот повторно да влезе во синџирот на трговија со луѓе.

- Сторителите дополнително се дестимулираат, бидејќи мотивацијата за занимавање со трговија со луѓе почива врз високата заработувачка која се остварува преку оваа форма на криминал. Ако заработувачката настаната преку експлоатација на жртвата не му се одземе на трговецот, тој не добива порака дека криминалното дејствување не се исплатува.